

עבודתי הספרותית התחלתי בתור עורך.

כפסח תר"ע, בועידה הששית של מפלגת פועלי-ציון בא"י, החלטנו להוציא לאור עתון בשם "אחדות". הועידה בחרה במערכת של שלשה: רחל לישנסקי, י. בן-צבי ואנכי. אני עבדתי באותו זמן בזכרון-יעקב, ובאתי לועידה ביפו רגלי. אחרי הועידה שבתי לזכרון והוספתי לעבוד עד שקבלתי הזמנה מתברי בירושלם שהכל מוכן להוצאת העתון. בקשי רב עלה בידי לנסע לירושלם, כי לא היו לי הוצאות הדרך, כמובן. גם באוצר המפלגה לא היה כסף רב, ולא רציתי לקחת מכספי המפלגה להוצאותי. כשבאתי ירושלימה מצאתי שכמעט אין שום דבר מוכן בשביל העתון, מלבד כמות מעטה של אותיות עם מכשירי דפוס אחדים. חששתי שעורים לשם פרנסה, אך בקושי רב מצאתי שעור אחד, ונאלצתי לחיות בדחק עוד יותר גדול מאשר חייתי בתור פועל. בירושלים שבתי לקדח, והודות לקדחת נפתרה אצלי שאלת האכילה, יותר נכון אי-האכילה, באופן רצוי מדי זמן לזמן. אולם בימים שהייתי כריא היה הרעב טענה אותי, ובמשך חדשים אחדים לא אכלתי אלא פעם אחת ביום.

כשני חדשים התכוננו להוצאת הגליון הראשון של האחדות. מחו"ל בא עוד עורך ועוזר אחד בשביל העתון הח"ז רבבבל. סוף סוף יצא הגליון הראשון - כמדומני ב"ז חמוז. כל הגליון היה פרי עטם של ארבעת העורכים. משלי באו באותו גליון שתי רשימות בשם המערכת, בלי חתימתי, ומכתב מזכרון יעקב. אלה היו הדברים הראשונים שכתבתי בימי חיי לשם פרסום. בגליון השני והשלישי הופיעו מאמרים בחתימת שמי.

שלשת הגליונות הראשונים יצאו חדשים. כצאת הגליון השלישי, בחדש אלול, נודמנו חברי המערכת וגם זאב אשור, מנהל הדפוס שלנו, לדון על עתידות העתון. מקומתנו אזלה הפרוטה האחרונה,

ולא ידענו מה לעשות להבא. משלש הגליונות הראשונים נוכחנו שעתון חדשי אינו מספיק את צרכי המפלגה. להוציא את העתון פעמים בחדש - כמן שעשה הפועל הצעיר - לא נוכל מחסרון אמצעים. אחרי שקלא ומריא ארכה באנו לידי החלטה להוציא את האחדות מדי שבוע בשבוע, מכון שבין כך ובין כך אין לנו כל אמצעים להוציא את העתון - לא לעתון חדשי ולא לעתון שבועי -, ואנו מוכרחים להוציא את עתוננו בלי כל אמצעים שהם, הרי מוטב כבר להוציא עתון שבועי. בהחלטה זו באנו למועצת המפלגה שנודמקה בסבול תרע"א. המועצה אשרה את הצעתנו, ואחרי חג הסוכות הוצאנו את הגליון הראשון של השבועון שלנו. זה היה השבועון הראשון בא"י, והשבועון הסוציאליסטי ביחיד בלשון העברית. חברינו בא"י התאמצו בכל כוחותיהם לעזור לחברי המערכת להוציא את העתון, אולם בלי עזרת בעל החנות המכלת, יוסף גורזי, שנתן לנו צרכי אכל בהקפה, אי-אפשר היה להוציא את העתון אפילו לשבוע אחד, כי הכספים שנתקבלו מאת החברים לא הספיקו אע"פ בעד הוצאות הנ"ל, ההדפסה והפוסטה; ומשכרת חברי המערכת - כי משהחלטנו להוציא את העתון מדי שבוע בשבוע, קבענו לעצמנו משכרת (עד אז עבדנו במערכת חנם, מלבד זרבל, שקבל משכרת בחור אדמיניסטרטור) - נוקמה על-החשבון של לעתיד לבוא. באותו חרף נגשתי לחרנוס ספרו של זולברט ע"ד הסוציאליזם וההנועה החברתית במאה הי"ט, שהחליטה המערכת לתתו באחדות פרקים פרקים ולהוציאו בספר מיוחד אחרי גמר הדפסתו בעתון. זה היה הספר הראשון ע"ד הסוציאליזם שהופיע בשפה העברית.

בישיבתי בירושלם ועסקתי בעבודה ספרותית היה לי סיפק להתבונן יותר למצבנו המדיני בארץ ולהנאי חיינו בחור מועט בקרב עם זר. ואז נתגברה בקרבי עוד יותר ההכרה, שהתחילה להתבשל ברעיוני עוד בימי היומי פועל, שחלושים אנחנו לגמרי בסובן האזרחי, החברתי והמדיני, מהארץ שאנו מתאמרים לעשותה לארץ

מולדתנו. ראיתי שבשום מקום אחר שבעולם אין הישוב היהודי כל כך קרוע מחיי המדינה, כל כך זר לעם הארץ, לשפת המקום, וכל כך ריק מידיעת חקי הארץ ונמוסיה, כמו בא"י, שלמרות היותנו רוב בערים אחדות אין לנו כל ערך פוליטי, ולמרות היותנו נעלים בלי ערך בהשכלתנו על פני ילדי הארץ, נופלים אנו מהם בסובן האזרחי. ראיתי שהזרות האזרחית ועוד הבערות האזרחית ספריעות בעד התבצרותנו בארץ וגורמות לחולשה מיוחדת על שדה המעולה המדינית. ואז החלטתי בנפשי ללכת לקושטה ללמוד הלשון התרכית ולהשתלט בידיעת המשפט העותמני, על סגת להיות לעורך-דין, ובתור כזה להקדיש את חיי להתבצרותו האזרחית והמדינית של הישוב העברי בא"י.

ידעתי הקשי הרב שיש בדבר, אבל ידעתי בלבי שעלי המלאכה לבמור, דוקא מפני שהדבר הוא קשה מאד ורב האחריות ודורש כשרונות מיוחדים. האמנתי שיש בי אותם הכשרונות והתכונות הדרושים לכך. בכדי לאפשר חכנית זו הצטרפתי לנסוע שוב הביתה ולראות את אבי.

בועידה השביעית בפסח תרע"א בחיפה נבחרתי להיות ציר המפלגה בועידה העולמית של מועלי ציון שהיתה עתידה להתאסף בוינה באותו קיץ, ולפני נסיעתי לוינה הלכתי לרוסיה, לראות את משפחתי. אבי הכסיחני לעזור לי בכל יכלתו להוציא לפעל את מחשבתי, ובתחלת חרף תרע"ב הלכתי לסלוניקה על-מנת ללמוד הלשון התרכית ולהתכונן לכניסה לבית-המדרש למשפטים. לקחתי לי שם למורת אחד הצעירים היהודים, מתלמידי בית המדרש למשפטים הסלוניקי, יוסף סטרויסה, ללמדני תרכית. בהתמדה רבה נגשתי ללמוד שפה זו, ובמשך שלשה חדשים הצלחתי לרכוש לי ידיעת הלשון כזו שהייתי מוכשר לתרגם מסירי ביאליק לתרכית, כמובן לא בסגנון מעולה, אבל באפן המובן ליודע תרכית.

בחרתי בסלוניקי במקום קושטא מפני הישוב היהודי הרב ותנועת הפועלים העברית הגדולה, שמרכזה בסלוניקי. חשבתי שיחס היהדות הספרדית לתנועה הציונית חשוב מאד מבחינה מדינית, ובתנועת הפועלים העברים הספרדית ראיתי הכח היותר חיוני ורב-הערך ביהדות הספרדית. אמנם למודי לא נתנו לי להקדיש זמן רב לעבודה צבורית, גם אי ידיעת השפה הספרדית המדברת בסלוניקי הפריעה בעד חדירה לתוך התנועה, אך בכל זאת עלה בידי לברא שם קבוצה קטנה של פועלי ציון מקרב בני הנעורים הידועים ומבינים השפה העברית. מנהלי הפידירציה הסוציאליסטית שכמעט כל חבריה היו יהודים, התייחסו לעבודתי באיבה, מלבד "נוי" אחד, סוציאליסט בולגרי ש ^{דינאט} ^{הוא} ^{היה} ^{הפועל} ^{הציוני} היחיד בקרב לדעתי הלאומיות ברצון. הוא היה "הפועל הציוני" היחיד בקרב הפידירציה . . .

בהחלתי קיץ חדש נצטרכתי לנסע לקושטא בכדי להחראות את החבר קפלנסקי שהלך לא"י מסעם ועד הברגה העולמית של פועלי-ציון ליסד בא"י לשכת עבודה. בהיותי בקושטא נוכחתי שהמקום יותר מוכשר מעיר סלוניקי ללמודי, והחלטתי לעבור לשם. בסוף הקיץ הוצאתי החלטה זו לפעל. כבר התכוונתי אז להתקבל לאוניברסיטה, והנה פתאום פרצה המלחמה, והאוניברסיטה נסגרה ואז הלכתי שוב לא"י. שוב עזבתי הלמודים ושבתי לעבודה המערכת.

